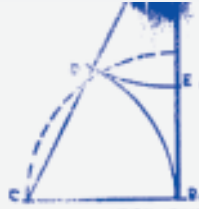

DRAGOCJENA ZBIRKA DOKUMENATA

Ivo Petricioli

GIUSEPPE PRAGA, *Documenti per la storia dell'arte a Zara dal Medioevo al Settecento*, (ur. Maria Walcher), Trieste, Istituto Regionale per la Cultura Istriano - Fiumano - Dalmata, 2005., 350 str.

Povjesničar Giuseppe Praga (Sutomišćica na Ugljanu 1893. - Venecija 1958.) bio je dugogodišnji ravnatelj biblioteke Paravia (danas Znanstvena knjižnica) u Zadru. Bio je marljiv i, može se reći, strastven istraživač zadarske povijesti, naročito srednjeg vijeka. Neumorno je sakupljao podatke o svim značajnijim pojavama u tom razdoblju, ponajprije iz fundusa notarskih spisa u Državnom arhivu u Zadru. Potkraj drugoga svjetskog rata izbjegao je iz Zadra u Veneciju zaposlivši se u biblioteci *Marciana*. Ponio je sa sobom sve bilješke s rezultatima svoga dugogodišnjeg rada i oporukom ih ostavio biblioteci gdje je proveo posljednje godine života. Godinu dana nakon njegove smrti tu je vrijednu građu sredio G. E. Ferrari i ona je postala dostupna javnosti.

Poseban svežanj (*Cartella XXIV*) nosi naslov *Documenti per la Storia dell'arte zaratina (1350 - secolo XVII)*. Nažalost, tu se nalaze prijepisi dokumenata tek do 1550., a samo je nekoliko šturih podataka iz kasnijeg vremena, preuzetih iz regista Guerrina Ferrantea iz 18. stoljeća i kronike o zadarskim crkvama Francesca Giorde iz 19. stoljeća koji se čuvaju u Znanstvenoj knjižnici u Zadru. Sam Praga iz te je arhivske građe objavio 1930. i

1932. tek podatke o škrinji sv. Šimuna i o Jurju Dalmatincu u Zadru. Pietro Zampetti prvi se poslužio tom građom 1960. objavivši podatak o boravku Carla Crivellija u Zadru, a sljedeće godine Ileana Chiappini iznijela je podatak o boravku Jurja Čulinovića. Kruno Prijatelj prvi je od hrvatskih stručnjaka obratio pozornost na Pragine prijepise i objavio podatke o slikarima 14. i 15. stoljeća te o boravku Nikole Firentinca u Zadru. Nakon njega pisac ovih redaka u nekoliko je navrata usporedio prijepise s originalima dokumenata u zadarskom arhivu.

Uprava Instituta za istarsko-riječko-dalmatinske studije pri Sveučilištu u Trstu, koji je izdao dvije monografije o umjetničkim spomenicima Istre i talijanski prijevod monografije Vande Ekl o gotičkom kiparstvu u Istri, kao četvrto izdanje u seriji odlučila je izdati prijepis Pragine *Cartelle XXIV*. Uredništvo je povjerenjeno prof. Mariji Walcher, nastavnici na odjelu povijesti umjetnosti na *Facoltà di Magistero* tršćanskog sveučilišta koja je uredila i prethodna izdanja tog niza. Ona je svoj posao obavila vrlo savjesno, ne samo redigirajući Pragin rukopis, nego i analizirajući gotovo sve što je o zadarskoj i općenito o dalmatin-

skoj umjetnosti srednjeg vijeka i renesanse napisano u posljednje vrijeme, poglavito od hrvatskih stručnjaka. Nastojala je da *Cartella XXIV* bude objavljena u istom obliku kako je ostala nakon Pragine smrti, ne mijenjajući redoslijed dokumenata. Sačuvala je numeraciju listova, kojih je 697, ali kako pojedini dokument zahvaća dva i više listova, uvela je numeraciju dokumenata, kojih je 540. Kako je Praga označio dokumente vrlo šturo, s imenom majstora ili s nazivom objekta, ona je svakom dokumentu dodala kratku regestu, tako da je sada sadržaj znatno jasniji. Mana je Praginih prijepisa što dokumenti nisu praćeni preciznijom oznakom mjesta pohrane. Praga navodi samo ime notara i općenitu oznaku ističući samo datum, npr. "bastardelli alla data, vachette alla data, instrumento alla data". Notarski spisi su u zadarskom arhivu sređeni i smješteni u kutije, svežnjeve, snopiće, a listovi su im pretežno numerirani! Urednica upozorava na oblike hrvatskih imena

koji nisu dobro preneseni. Primjerice slikar iz sredine 15. stoljeća koji se kod hrvatskih autora naziva Dujam Vušković (a Hilje ga čita pravilnije Vučković) susreće se kod Prage kao *Vulciconich*.

U brojnim bilješkama Maria Walcher obradila je problematiku vezanu uz identificiranje pojedinoga umjetničkog djela spomenutog u dokumentu, probleme atribucija i sl., pokazavši da se sa svim granama dalmatinske umjetnosti, od slikarstva do arhitekture, savršeno upoznala. Uz pomoć izvanredne prevoditeljice s hrvatskog na talijanski Rosalbe Maleši, ona je proučila veći broj studija i članaka hrvatskih autora: C. Fiskovića, K. Prijatelja, I. Petriciolija, E. Hilje, I. Fiskovića, J. Belamarića, zatim R. Ivančevića u svezi s problematikom obliha zabata na pročeljima dalmatinskih i kvarnerskih crkava, čak i studiju S. Antoljaka koji je pisao o slikaru Markantunu Meldoli, bratu Andrije "Medulića", pozitivno ocjenjujući njihov rad. Ona suvereno analizira probleme, primjerice oko slikara Meneghella, oko atribucije Ugljanskog poliptiha, oko datiranja Carpaccijevih slika. U tom obimnom poslu došlo je i do malih, gotovo neznatnih pogrešaka prouzročenih nedovoljnim poznavanjem prilika, pa se usuđujem na njih upozoriti. Za sliku Ivana Krstitelja u pravoslavnom manastiru Krki navedeno je da se nalazi u gradu Krku, likovi evanđelista atribuirani Petru Jordaniću nisu *affresco staccato*, nego tempera na drvu. "Varošku Gospu" treba prevesti "Madonna del Borgo".

Zbog jezične barijere tekstovi hrvatskih povjesničara umjetnosti nisu stizali do talijanskih kolega, što je lako uočljivo kad se netko od njih odluči nešto reći o dalmatinskim

umjetninama. Rad M. Walcher, time što je iznijela brojne rezultate hrvatskih stručnjaka, bez ikakve sumnje doprinosi uklanjanju te ne samo jezične barijere te predstavlja davno očekivani i žučeni most između talijanskih i hrvatskih autora koji se bave dalmatinskom umjetnošću.

Knjiga je bogato ilustrirana reprodukcijama djela koja su malo poznata, pogotovo u talijanskim krugovima, što treba uz ono što je već rečeno posebno istaknuti. Navedena je obimna bibliografija i indeksi. Na omotnici je reproduciran u boji detalj sa središnje slike

Ugljanskog poliptiha, koji je bez sumnje najljepše i najvrednije djelo gotičkog slikarstva u Dalmaciji. Uz vrijednu arhivsku građu koju je sakupio G. Praga s dokumentima o djelatnosti raznih umjetnika i obrtnika u Zadru od 14. do 16. stoljeća iskusna znanstvenica, urednica Maria Walcher donosi i hvalevrijedne komentare s kritičkim osvrtima na dosadašnji rad povjesničara umjetnosti. Preporučio bih stoga da knjigu nabave sve relevantne ustanove i biblioteke u Hrvatskoj.